

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat-generaal
Economie en Digitalisering**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6011 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk
DGED / 22525064

Uw kenmerk
2022Z17387 en 2022Z17605

Datum 18 november 2022
Betreft Beantwoording Kamervragen over het bericht "Internet kan tientallen
euro's goedkoper in Nederland"

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik u de antwoorden op de vragen van de leden Inge van Dijk (CDA)
en de leden Grevink en Rajkowski (beiden VVD) over het bericht "Internet kan
tientallen euro's goedkoper in Nederland".

De vragen werden ingezonden op respectievelijk 21 september 2022 (kenmerk
2022Z17387) en 23 september 2022 (kenmerk 2022Z17605).

M.A.M. Adriaansens
Minister van Economische Zaken en Klimaat

2022Z17387

Ons kenmerk
DGED / 22525064

1

Klopt het dat Nederland de hoogste internetprijzen van Europa heeft? Zo ja, wat is hiervan de reden?

Antwoord

Uit internationaal vergelijkende onderzoeken blijkt dat de prijzen voor internettoegang in Nederland relatief hoog zijn.¹ Er is in deze onderzoeken niet gekeken naar de verklaring van het verschil in prijzen. Factoren die hierbij een rol kunnen spelen zijn bijvoorbeeld de kwaliteit van de netwerken (die in Nederland zeer hoog is) en de mate van concurrentie in de markt (waar in de verdere antwoorden op wordt ingegaan).

2

Bent u het eens met de conclusie van het artikel dat er op dit moment te weinig concurrentie is op de internetmarkt in Nederland?

Antwoord

Op grond van de Europese Telecomcode (richtlijn (EU) 2018/1972) is het aan de onafhankelijke markttoezichthouder, in Nederland de Autoriteit Consument en Markt (ACM), om een oordeel te vellen over de concurrentie op de internetmarkt.

3

Deelt u de conclusie van de Autoriteit Consument & Markt (ACM) in een besluit van 25 augustus 2022 dat de internetmarkt zich kenmerkt als oligopolie en dat er risico's zijn dat de concurrentie op de internetmarkt verzwakt?

Antwoord

Ja.

4

Deelt u de conclusie van het artikel dat het internet in Nederland tientallen euro's goedkoper kan als er meer concurrentie is op de internetmarkt in Nederland?

Antwoord

Het is aan ACM om een oordeel te vellen over de concurrentie en de tarieven op de internetmarkt. In het besluit van de ACM van 25 augustus jl.² waar de

¹ Digital Economy and Society Index (DESI) 2020, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and%20society-index-desi-2020>, Figuur 37.

Mobile and Fixed Broadband Prices in Europe in 2021 (28 juli 2022), https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/mobile-and-fixed-broadband-prices-europe-2021?_cldee=uNn7VtRUB0G-vOb8_Gg3FRHdDzmAMigeD5r8iTUDxA6EFLF4cz_ItrJNDbKmtBnj&recipientid=contact-b1f49adbdfefa11a813000d3ab8d09b-62e9c63b9a3b414c9baa9d63887eeb00&esid=ae9a3359-b82a-ed11-9db1-000d3ada2597

Consumentengids Juli/Augustus 2021, p. 24 en 25.

BIPT (20 december 2021), <https://www.bipt.be/operatoren/publicatie/mededeling-van-20-december-2021-betreffende-de-vergelijkende-prijzenstudie-van-de-telecommunicatiediensten-in-belgie-en-in-de-buurlanden-in-2021>.

² Besluit tot bindend verklaren toezeggingen KPN en Glaspoort, <https://www.acm.nl/nl/publicaties/besluit-tot-bindend-verklaren-toezeggingen-kpn-en-glaspoort>

vraagsteller naar verwijst in vraag 3 concludeert de ACM dat de internetmarkt zich kenmerkt als oligopolie en dat de prijzen voor internettoegang in Nederland relatief hoog zijn. Ik verwijs naar het antwoord op de vragen 7 en 8 voor de acties die de ACM neemt om de concurrentie te bevorderen.

5

Deelt u de mening dat meer concurrentie op de internetmarkt uiteindelijk in het belang is van de Nederlandse consument?

Antwoord

Ja, goede concurrentie is essentieel voor het waarborgen van een goed aanbod van internetdiensten van goede kwaliteit tegen een redelijke prijs en keuzevrijheid voor de consument.

6

Deelt u de mening dat (snel) internet een basisvoorziening is die overal in Nederland beschikbaar moet zijn tegen een redelijke en in internationaal perspectief marktconforme prijs?

Antwoord

Ja.

7

Welke mogelijkheden zijn er om de concurrentie op de internetmarkt te bevorderen en welke instrumenten heeft u om bij een groeiende marktmacht van enkele aanbieders regulerend op te treden?

8

Ziet u voor uzelf een rol weggelegd om concurrentie op de internetmarkt te bevorderen en zo ja, welke stappen onderneemt u hiertoe?

Antwoord 7 en 8

Het is mijn rol om te zorgen voor goede wettelijke kaders die de ACM in staat stellen de rol als onafhankelijk markttoezichthouder goed te kunnen vervullen. Nederland heeft zich bij de Europese onderhandelingen over de Telecomcode met succes ingezet voor een goed reguleringsinstrumentarium voor de ACM en een voortvarende implementatie daarvan in de Telecommunicatiewet.³ Het is aan de ACM als onafhankelijk markttoezichthouder om te bepalen welke regulering zij passend acht om de concurrentie op de internetmarkt te waarborgen. Ik volg dit nauwlettend gezien het grote belang van goede concurrentie, betaalbaarheid en keuzevrijheid op de Nederlandse internetmarkt.

Allereerst is er het sectorspecifieke instrumentarium voor de ACM in de Telecommunicatiewet om de concurrentie in de internetmarkt te waarborgen gezien de kenmerken van deze markt met hoge en niet-tijdelijke toegangsbelemmeringen.⁴ Dit betreft het maken van periodieke marktanalyses,

³ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/extra-bevoegdheden-voor-acm-om-telecommarkt-beter-te-laten-werken-voor-mensen-en-bedrijven>

⁴ Aanbeveling (EU) 2020/2245 van de Commissie van 18 december 2020 betreffende relevante producten- en

waarin de ACM beoordeeld of bepaalde telecomaanbieders beschikken over aanmerkelijke marktmacht en zo ja, op welke wijze toegang tot de vaste telecomnetwerken moet worden gereguleerd. Goede toegang tot vaste netwerken voor internetaanbieders die geen of een beperkt eigen netwerk hebben is een essentiële randvoorwaarde voor goede concurrentie op de internetmarkt. De ACM werkt momenteel aan een nieuwe marktanalyse.⁵ In de marktanalyse zal de ACM rekening houden met de verbeterde toegangstarieven en -voorwaarden waar KPN en Glaspoort aan gebonden zijn op grond van het besluit van 25 augustus jl.

Daarnaast kan de ACM ook toegang tot de vaste netwerken reguleren indien er sprake is van 'moeilijk te repliceren netwerkelementen'. Hiervan is sprake als het zeer moeilijk is een nieuw netwerk aan te leggen en er aan andere aanvullende voorwaarden (bijvoorbeeld een zeer nadelig effect voor consumenten) wordt voldaan.⁶ Nederland heeft zich bij de Europese onderhandelingen over de Telecomcode ingezet voor dit aanvullende instrument. Aanbieder YouCa, die aan bod komt in het artikel in het Financieele Dagblad van 18 september, heeft op basis van dit instrument een verzoek om toegang tot het kabelnetwerk van VodafoneZiggo in Amsterdam bij de ACM ingediend. Dit verzoek is bij de ACM in behandeling.⁷

Naast het sectorspecifieke instrumentarium in de Telecommunicatiewet is er het generieke instrumentarium van de Mededingingswet en de Instellingswet ACM, - dat door de ACM is ingezet in het besluit van 25 augustus jl.

dienstenmarkten in de elektronische-communicatiesector die aan regelgeving ex ante kunnen worden onderworpen overeenkomstig Richtlijn (EU) 2018/1972 van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het Europees wetboek voor elektronische communicatie, Pb EU 2020 L 439/23.

⁵ Het vorige marktanalysebesluit, waarin de ACM toegangsregulering had opgelegd aan zowel KPN als VodafoneZiggo, is door het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) vernietigd op 17 maart 2020 (ECLI:NL:CBB:2020:177).

⁶ Kern van de bepaling is dus niet om op basis van marktdominantie te reguleren, maar op basis van het feit dat een (aansluit-)netwerk slechts tegen zeer hoge kosten te repliceren is waardoor dienstenaanbieders afhankelijk zijn van de betreffende vaste netwerkenaanbieder.

⁷ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/informatieverzoek-over-aanvraag-toegang-tot-kabelnetwerk>

2022Z17605

Vragen van de leden Grevink en Rajkowski (beiden VVD) aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat over het bericht "Internet kan tientallen euro's goedkoper in Nederland" (ingezonden 23 september 2022).

1

Bent u bekend met het bericht "Internet kan tientallen euro's goedkoper in Nederland"?

Antwoord

Ja.

2

Herkent u de suggestie die het artikel wekt, dat de prijzen in Nederland voor toegang tot het internet veel hoger zijn dan in andere relevante landen met vergelijkbare open en kennisintensieve economieën? Zo ja, hoe heeft deze prijs zich de afgelopen jaren ontwikkeld? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Uit internationaal vergelijkende onderzoeken blijkt dat de prijzen voor internettoegang in Nederland relatief hoog zijn.⁸ Uit de Europese *Digital Economy and Society Index* (DESI) komt naar voren dat het prijsniveau in Nederland zich de afgelopen jaren richting het EU-gemiddelde beweegt maar daar nog altijd boven ligt. In de tabel is de breedbandprijsindex van de top 4 van landen in de DESI weergegeven (hogere prijzen vertalen zich in een lagere score op deze indicator).

	Prijsindex breedband (score 0-100)		
	DESI 2020	DESI 2021	DESI 2022
Finland DESI: 1 connectiviteit: 8	75	74	79
Denemarken DESI: 2 connectiviteit: 1	61	60	58
Nederland DESI: 3 connectiviteit: 2	56	61	68

⁸ Digital Economy and Society Index (DESI) 2020, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-economy-and%20society-index-desi-2020>, Figuur 37.

Mobile and Fixed Broadband Prices in Europe in 2021 (28 juli 2022), https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/mobile-and-fixed-broadband-prices-europe-2021?_cldee=uNn7VtRUB0G-vOb8_Gg3FRHdDzmAMigeD5r8iTUDxA6EFLF4cz_ItRJNDbKmtBnj&recipientid=contact-b1f49adbdbffea11a813000d3ab8d09b-62e9c63b9a3b414c9baa9d63887eeb00&esid=ae9a3359-b82a-ed11-9db1-000d3ada2597

Consumentengids Juli/Augustus 2021, p. 24 en 25.

BIPT (20 december 2021), <https://www.bipt.be/operators/publicatie/mededeling-van-20-december-2021-betreffende-de-vergelijkende-prijzenstudie-van-de-telecommunicatiediensten-in-belgie-en-in-de-buurlanden-in-2021>.

Zweden DESI: 4 connectiviteit: 9	65	69	76
EU	64	69	73

3

Hoe verhouden deze prijzen voor toegang tot het internet zich tot de zin in het coalitieakkoord: "Nederland wordt het digitale knooppunt van Europa en krijgt robuust, supersnel en veilig internet in alle delen van het land"?

Antwoord

Deze ambitie in het coalitieakkoord richt zich - naast het behouden en verder versterken van de positie van Nederland als digitaal knooppunt in Europa - in de eerste plaats op de beschikbaarheid van snel internet in alle delen van het land, inclusief de resterende buitengebieden waar nu nog niet overal snel internet is uitgerold.⁹ Uiteraard moet snel internet niet alleen beschikbaar zijn in de zin dat de infrastructuur aanwezig is, maar moet het afnemen van internettoegangsdiensten ook beschikbaar zijn tegen een redelijke prijs, oftewel betaalbaar zijn. Hoge prijzen leiden ertoe dat consumenten, ondanks de zeer hoge beschikbaarheid van snel internet in Nederland, relatief lage snelheden afnemen. Meer dan 99% van de huishoudens in Nederland kan beschikken over een vaste verbinding van tenminste 100 Megabit per seconde (Mbps), maar slechts 54% van de huishoudens neemt dit af als abonnementsnelheid.¹⁰ Nederland scoort in de DESI-index de tiende plaats op het percentage huishoudens dat tenminste 100 Mbps afneemt.

4

Herkent u het beeld, zoals geschetst in het artikel, dat toetreding tot de internetmarkt belemmerend kan zijn voor nieuwe partijen? Zo ja, hoe beoordeelt u dit? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Op grond van de Europese Telecomcode (richtlijn (EU) 2018/1972) is het aan de onafhankelijke markttoezichthouder, in Nederland de ACM, om een oordeel te vellen over de concurrentie op de internetmarkt. In het besluit van de ACM van 25 augustus jl.¹¹ concludeert de ACM dat de internetmarkt zich kenmerkt als oligopolie en dat de prijzen voor internettoegang in Nederland relatief hoog zijn. Daarom heeft de ACM toezeggingen van KPN en Glaspoort inzake verbeterde toegangstarieven en -voorwaarden bindend verklaard in dit besluit. De ACM werkt momenteel aan een nieuwe marktanalyse.¹² In de marktanalyse zal de ACM

⁹ Kamerstuk 29 517, nr. 222.

¹⁰ ACM Telecommonitor eerste kwartaal 2022, <https://www.acm.nl/nl/publicaties/acm-telecommonitor-eerste-kwartaal-2022-met-nieuw-interactief-dashboard>

¹¹ Besluit tot bindend verklaren toezeggingen KPN en Glaspoort, <https://www.acm.nl/nl/publicaties/besluit-tot-bindend-verklaren-toezeggingen-kpn-en-glaspoort>

¹² Het vorige marktanalysebesluit, waarin de ACM toegangsregulering had opgelegd aan zowel KPN als VodafoneZiggo, is door het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) vernietigd op 17 maart 2020 (ECLI:NL:CBB:2020:177).

rekening houden met de verbeterde toegangstarieven en -voorwaarden waar KPN en Glaspoort aan gebonden zijn op grond van het besluit van 25 augustus.

Ons kenmerk
DGED / 22525064

5

Erkent u dat het van belang is dat de Autoriteit Consument & Markt (ACM) snel de onderzoeksresultaten van de marktanalyse publiceert op basis waarvan de openstelling kan worden bewerkstelligd? Wanneer verwacht u de resultaten?

Antwoord

Ja, waarbij zorgvuldigheid voorop staat. De ACM heeft mij laten weten dat deze grondige marktanalyse meer tijd vergt dan in augustus was voorzien en niet meer voor het einde van het jaar zal worden gepubliceerd. De ACM streeft ernaar de marktanalyse zo spoedig mogelijk te publiceren voor consultatie.

6

Deelt u de mening dat het wenselijk is dat het internet door een gezonde en open markt betaalbaar, toegankelijk en aantrekkelijk is, zodat iedereen meegenomen kan worden in de digitaliserende samenleving? Zo ja, wat gaat u hieraan doen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Ja. Het is mijn rol om te zorgen voor goede wettelijke kaders die de ACM in staat stellen de rol als onafhankelijk markttoezichthouder goed te kunnen vervullen. Nederland heeft zich bij de Europese onderhandelingen over de Telecomcode (richtlijn (EU) 2018/1972) met succes ingezet voor een goed reguleringsinstrumentarium voor de ACM en een voortvarende implementatie daarvan in de Telecommunicatiewet.¹³ Het is aan de ACM als onafhankelijk markttoezichthouder om te bepalen welke regulering zij passend acht om de concurrentie op de internetmarkt te waarborgen, en vervolgens aan de rechter om de ACM-besluiten te toetsen. Ik volg dit nauwlettend gezien het grote belang van goede concurrentie, betaalbaarheid en keuzevrijheid op de Nederlandse internetmarkt.

7

Bent u bereid om met een voorstel te komen, mede op basis van het onderzoek van de ACM, om barrières en belemmeringen weg te nemen zodat de markt toegankelijker wordt voor toetreders en consumenten hiervan kunnen profiteren? Zo ja, wanneer kan de Kamer dit voorstel ontvangen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Deze voorstellen heeft uw Kamer eerder ontvangen in de vorm van de twee wetsvoorstellen waarmee de Europese Telecomcode is geïmplementeerd in de Telecommunicatiewet¹⁴ en die beiden als hamerstuk door uw Kamer zijn

¹³ <https://www.acm.nl/nl/publicaties/extra-bevoegdheden-voor-acm-om-telecommarkt-beter-te-laten-werken-voor-mensen-en-bedrijven>

¹⁴ Wijziging van de Telecommunicatiewet in verband met de implementatie van de onderdelen van richtlijn (EU) 2018/1972 die betrekking hebben op toegangsregulering in geval van replicatiebelemmeringen, het overstappen van telecomaandbieder en het vorderen van inlichtingen ten behoeve van een geografisch onderzoek naar het bereik van elektronische communicatienetwerken (35 368) en Wijziging van de Telecommunicatiewet in verband met de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/1972 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december

aangenomen. Hiermee is onder andere een nieuw instrument voor toegangsregulering geïmplementeerd waar Nederland zich in Europa sterk voor heeft gemaakt en zijn overstapdrempels om te wisselen van internetaanbieder verder verlaagd. Het toepassen van het reguleringsinstrumentarium geschiedt op grond van de Telecomcode door de ACM als onafhankelijk markttoezichthouder.